

Justitiedepartementet
Demokratienheten
103 33 Stockholm

Yttrande över Kartläggning och analys av domstolarnas bedömning av straffvärdet för brott som rör hot och våld mot förtroendevalda (Ju2014/4250/D)

Åklagarmyndigheten delar i huvudsak utredarens uppfattning i redovisningen av uppdraget. Utredningen lyfter på ett tydligt sätt fram exempel på framgångsfaktorer för lagföring av brott mot förtroendevalda. Samtliga angivna exempel är adekvata. Åklagarmyndigheten delar i allt väsentligt lämnade förslag, se sid 8 samt 73 f. Därutöver har myndigheten följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Det är angeläget från demokratisk synpunkt att belysa möjliga framgångsfaktorer för lagföring av brott som rör personkategorier med särskilt skyddsintresse. Det är anmärkningsvärt att över 80 procent av de utsatta enligt vad som framgår i redovisningen, sid 8, inte anmäler till polisen att de utsatts för brott. Att brott som rör hot och våld mot förtroendevalda utreds och lagförs är särskilt viktigt då brotten, precis som brott mot journalister eller företrädare för rättsväsendet även utgör ett angrepp på demokratin. Det är därför olyckligt om denna brottslighet inte leder till någon reaktion från samhällets sida.

Rent allmänt kan sägas att det är svårt att dra alltför långtgående slutsatser i förhållande till att underlaget, som anges i redovisningen varit ganska litet (27 domar sid 19) Riskerna för att i framtiden inte kunna göra uppföljningar och analys bör kunna undvikas om förslaget om tydlig kodning genomförs.

Bra rutiner för bemötande och anmälningsupptagning

Här kan även framhållas som ytterligare en framgångsfaktor att redan tidigt under förundersökningen aktivera stöd för målsäganden. Detta bör ske dels genom att målsäganden uppmärksammas på hjälp som kan erhållas från polisens brottsofferstöd, dels i de fall det kan bli aktuellt, förundersökningsledaren ser till att målsägandebiträde förordnas.

Checklista

Checklistan bör som föreslås tas fram av polis och åklagare gemensamt. I det arbetet är det väsentligt att alla aspekter noga övervägs. Det kan förutses att flera svåra avvägningar kan aktualiseras i det sammanhanget.

Tydlig kodning

Riskerna för att inte kunna göra uppföljningar och analys bör kunna undvikas om förslaget om tydlig kodning genomförs. Därutöver kan övervägas om ärendena hos åklagaren också skall markeras i Åklagarmyndighetens diarieföringssystem Cåbra för att senare underlätta uppföljning.

Förundersökningar bör ledas av åklagare

Frågan om att ändra fördelning av förundersökningsledarskap kräver mer ingående överväganden och måste ses i ljuset av hur andra liknande brottstyper hanteras. Det är naturligt att vilja prioritera ett område som detta, men svårigheter kan uppstå i praktiken när många områden skall prioriteras. Dessa svårigheter kan i viss mån minska genom föreslagen samverkan. Man kan även överväga förutsättningarna för att utöka samverkan till att omfatta även representanter för politiska institutioner eller deras säkerhetsansvariga på sätt som skett i Rikskriminalpolisens *riktlinjer för åtgärder vid våld och hot mot politiker som inte ingår i den centrala statsledningen under valåret 2014*. (Redovisningen bilaga 3) En framgångsfaktor är att säkra hela kedjan från misstänkt brott till dom.

Tydliggöra gärningsmannens motiv

Finns det skäl för åklagaren, även om formella förutsättningar finns att döma den tilltalade i utevaro, bör åklagaren argumentera för att domstolen inte ska avgöra målet i den tilltalades frånvaro. Man kan annars inte höra den tilltalade kring motivet för gärningen. Det går då inte heller att ställa frågor om förmildrande eller försvårande omständigheter. Dessa intressen måste dock vägas mot intresset av att få målet avgjort inom rimlig tid.

Av de skäl utredaren anför och även av rättssäkerhetsskäl, bör det av åklagarens gärningsbeskrivning framgå att målsäganden är en förtroendevald. Vidare bör anges vilka omständigheter åklagaren anser vara försvårande.

På sid 65 under rubriken **6.3 Vilka är de vanligast förekommande brotten mot förtroendevalda och hur många av målsägandena är kvinnor respektive män**, konstateras att de vanligast förekommande brotten i granskningen varit olaga hot och ofredande. Vidare skriver utredaren att gärningen brott mot medborgerlig frihet inte är en framkomlig väg för åklagaren, när det gäller att lagföra personer för brott mot förtroendevalda. Den genomförda redovisningen tyder mycket riktigt på detta. Uppfattningen får ytterligare stöd av hovrätten för Västra Sveriges dom den 19 november 2014 i mål B 2145-14, där hovrätten domskälsvis redogör för bestämmelsen i 18 kap 5 § brottsbalken och där beskriver att bestämmelsen kommit till praktisk användning ytterst få gånger under de närmare 50 år som den gällt.

I redovisningen på sid 65 framkommer vidare att det är ganska få beslut en förtroendevald fattar som kan anses utgöra myndighetsutövning på ett sådant sätt att brotten våld eller hot mot tjänsteman kan komma ifråga. På sid 71 konstateras att en möjlig framkomlig väg ändå kan vara att väcka åtal för förgripelse mot tjänsteman. Även i dessa fall uppstår emellertid bevissvårigheter med avseende på rekviritet myndighetsutövning. Därför kan det finnas anledning att även i lagstiftningshänseende titta närmare på dessa frågor.

Slutligen kan framhållas vad som framgår av *BRÅ-rapport 2014:9 politikernas trygghetsundersökning*, sid 28, att hot och trakasserier mot förtroendevalda ofta sker på distans, via e-post, internet och telefonsamtal. Bland annat av detta skäl är det viktigt att säkerställa att tillräcklig kompetens och resurser finns tillgängliga inom rättsväsendet för att kunna utreda brott som sker på Internet.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Anders Perklev. Kammaråklagare Anna Palmqvist har varit föredragande.

Anders Perklev

Anna Palmqvist